

<https://www.futurelearn.com/courses/improve-ielts-speaking>

4. Robinson A. Implementation of the Integrative Approach to Teaching Medical English for Academic Purposes / A. Robinson, Yu. Lysanets, O. Bieliaieva // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : збірник статей III Міжнародної наук.-практ. конф., Полтава, 31 травня–01 червня 2018 р. – Полтава : Вид-во «Астроя», 2018. – С. 273–281.

УДК 811.161.2'367

Павлюк Н.П.

Рівненський державний гуманітарний університет
**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ**

У статті розглянуто процес формування професійної компетентності педагогів, визначено рівні навчальної діяльності у відповідності з теорією компетентнісного підходу; охарактеризовані класифікації компетентностей; виокремлена ступінь педагогічної компетентності та особисті якості майбутнього вчителя; загальні когнітивні вміння; визначено проблеми формування професійної компетентності та її компонентів.

Ключові слова: лінгвіст-майстер, компоненти структури професійно-педагогічної компетентності, особливості структури методичної компетентності.

The article considers the process of formation of professional competence of teachers, determines the levels of educational activity in accordance with the theory of competence approach (academic type, quasi-professional activity, educational-professional activity); characterized classifications of competencies (socio-communicative, informational, self-educational, value-semantic and socio-cultural competencies) (they are key and part of professional competencies), pedagogical, psychological, managerial, research competencies (they are defined as basic competencies of teachers); professional-communicative and linguodidactic competence); the degree of pedagogical competence and personal qualities of the future teacher (purposefulness, creativity, independence, desire for development and improvement, initiative, citizenship, social responsibility, harmony of socialization; basic cognitive skills (ability to observe, establish analogies, compare and contrast, structure) specify, analyze facts and phenomena), methodological cognitive skills (ability to form the purpose of the activity, choose appropriate methods, means and methods of achieving goals, separate the object of study, process and regroup educational material, etc.), general cognitive skills (ability to plan and organize their educational activities in general, to exercise self-control and self-assessment)); problems of formation of professional competence and its components are defined.

Key words: master linguist, components of the structure of professional and pedagogical competence, features of the structure of methodical competence.

В статье рассмотрен процесс формирования профессиональной компетентности педагогов, определены уровни учебной деятельности в соответствии с теорией компетентностного подхода; охарактеризованы классификации компетенций; выделена степень педагогической компетентности и личные качества будущего учителя; общие когнитивные умения; определены проблемы формирования профессиональной компетентности и ее компонентов.

Ключевые слова: лингвист-мастер, компоненты структуры

професійно-педагогічної компетентності, особистості структури методичної компетентності.

Низький рівень грамотності, культури мовлення, «ущербність» духовних потреб випускників шкіл вказує на необхідність пошуку нових методичних підходів до системи підготовки педагогів. Лінгвісти, літературознавці, культурологи, педагоги, громадськість розмірковують над доцільністю розширення обсягу і функцій професійної компетентності вчителя мови, актуальними проблемами формування культуромовної особистості учителя-філолога.

Цій проблемі присвячено чимало досліджень. Так, на сутності професійної діяльності вчителя-філолога акцентують увагу Р. Денісова, Л. Ястребова, О. Біляєв, М. Пентилук, О. Семенов, В. Сидоренко та ін. Проблеми формування професійної компетентності та її компонентів присвячені дослідження Н. Голуб, С. Караман, Є. Климової, Л. Мацько, Н. Остапенко, К. Плиско, Т. Симоненко та ін. Однак малодослідженою залишається проблема перевірки сформованості окремих компетенцій.

Оскільки мета нашої розвідки полягає у визначенні особливостей формування професійної компетентності майбутніх учителів, ми ставимо перед собою такі завдання: визначити рівні навчальної діяльності, врахувавши теорію компетентнісного підходу; подати класифікації компетентностей.

Теоретичною базою для визначення структури комунікативної компетенції студента вищого навчального закладу є контентнісний підхід (А. Вербицький) і рефлексивна модель професійної освіти (М. Алексєєв) [4]. Відповідно, Р. Денісова стверджує, що, згідно з теорією компетентнісного підходу, навчальну діяльність студентів можна розглядати на трьох рівнях:

- рівень навчальної діяльності академічного типу, основна мета якої – розвивати комунікативну і предметну компетентності, а також формувати теоретико-методичну компетентностей;
- рівень квазі-професійної діяльності, де процес навчання орієнтується на розвиток і вдосконалення предметно-методичної та комунікативно-методичної компетентностей;
- рівень навчально-професійної діяльності, який відповідає за розвиток і вдосконалення предметно-методичної та комунікативно-методичної компетентності[4].

Л. Ястребова стверджує, що модернізація освіти – це ідея компетентнісно-орієнтованої освіти, звертаючи увагу на те, що роботодавець сьогодні набагато більше уваги звертає не на рівень освіти, а на рівень кваліфікації, що само собою вже формує вимоги до компетенції вчителя [10].

Найдоцільнішою класифікацією компетентностей, на нашу думку, є та, до структури якої входять:

- соціально-комунікативна, інформаційна, самоосвітня, ціннісно-смилова і соціокультурна компетентності (вони є ключовими і входять до складу професійних компетентностей);
- педагогічна, психологічна, управлінська, дослідницька компетентності (їх визначають як базові компетентності вчителя);
- філологічна, міжкультурна професійно-комунікативна і лінгводидактична компетентності (вони є спеціальними компетентностями вчителя) [10].

В. Сидоренко в свою чергу виділяє:

- а) предметні компетентності в професійно-педагогічній діяльності;
- б) предметні компетентності в професійному спілкуванні;
- в) предметні компетентності в реалізації особистості вчителя [9; 10].

Саме до предметних компетентностей у професійно-педагогічній діяльності вчителя мови дослідниця відносить методичну компетентність, що включає засвоєння нових методичних і педагогічних ідей, освітніх підходів (компетентнісного, особистісно орієнтованого, комунікативно-діяльнісного, соціокультурного) і технологій (інтерактивних, розвивальних і ін.), володіння інноваційними методами, формами і способами організації навчання.

Зауважимо, що, крім загальнометодичної компетентності, вважає дослідниця, учитель-філолог повинен оперувати частковими, конкретними методиками з фахових дисциплін. Саме вони і впливають на формування лінгводидактичної (лінгвометодичної) компетентності, що містить знання про закономірності засвоєння мови, певні труднощі учнів в оволодінні навчальним матеріалом, а також на добір на цій основі принципів і методів, форм і засобів навчання [9]. Таким чином, дослідник виокремлює загальнометодичну і лінгводидактичну компетентності, які є складовими методичної компетентності.

І. Зимня [5] виділяє в структурі компетентності мотиваційний та емоційно-вольовий аспекти. З точки зору соціальної психології (Л. Петровська, Л. Мітіна), компетентність (зокрема комунікативна) трактується як властивість особистості, яку О. Маркова, Н. Кузьміна, І. Зимня та ін. розглядають як компетентність педагога. Професійна компетентність учителя включає емоційно-вольову сторону, а також знання, уміння, навички, необхідні як педагогу, так і філологу.

Педагогічна компетентність – це здатність застосувати базові педагогічні компетенції на практиці. Це ті компетенції, які формуються в ході професійної комунікації, професійно-когнітивної, організаторської, соціальної та регулятивної діяльності [2].

Педагогічна компетентність включає такі особистісні якості майбутнього педагога:

- цілеспрямованість, креативність, самостійність, прагнення до розвитку і вдосконалення, ініціативність, соціальну відповідальність, гармонійність соціалізації, патріотизм, здатність до реалізації в професійній діяльності антропоцентричних принципів гуманності, культуровідповідності, особистісного підходу, а також якостей, що характеризують здатність до втілення на практиці таких необхідних для педагогічної діяльності вмінь, як уміння сприймати і аналізувати світоглядні соціально і особистісно значущі аспекти філософських проблем, пов'язаних зі сферою майбутньої педагогічної діяльності;

- базові когнітивні вміння (уміння спостерігати, встановлювати аналогії, зіставляти і протиставляти, структурувати, систематизувати, конкретизувати, аналізувати факти і явища);

- методологічні когнітивні вміння (уміння формувати мету діяльності, вибирати відповідні способи, засоби і методи досягнення поставлених цілей, відокремлювати в об'єкті предмет вивчення, переробляти і перегруповують навчальний матеріал і ін.);

- загальні когнітивні вміння (уміння планувати і організовувати свою навчальну діяльність в цілому, здійснювати самоконтроль і самооцінювання) [2].

Під філологічною компетенцією розуміють:

- знання наукової термінології, світової історії і культури, країнознавства,

різних стилістичних прийомів, що використовуються для створення літературних текстів;

- вміння зіставляти і протиставляти мовні явища, виділяти в прочитаному або почутому головні ідеї та опорні поняття, виявляти зв'язки між фактами, подіями, поняттями;

- знаходити інформацію з історії та культури різних країн, скласти план відтворення прочитаного або почутого, конспектувати прочитане або почуте, інтерпретувати прочитане або почуте в широкому або вузькому контексті[2].

Іншими словами, філологічна компетенція включає наступні компоненти: лінгвістичний; загальногуманітарний; естетичний; стратегічний; інформаційний; особистісний; самоосвітній; культуру читання і культуру естетичного сприйняття дійсності [1].

О. Семенов розглядає методичну компетентність учителя-філолога як складову професійної компетентності. Дослідниця вважає, що основу методичної компетентності складають знання методологічних і теоретичних основ методики навчання мови, літератури, концептуальних основ, структури і змісту засобів навчання (підручників, навчальних посібників і т. ін.), умінь застосовувати знання мови в педагогічній та громадській діяльності, умінь виконувати основні професійно-методичні функції (комунікативно-навчальну, розвиваючу, гностичну і т. ін.). Згідно з цим сформована методична компетентність, яка, згідно з поглядами О. Семенов, дозволить випускникам філологічних факультетів уміти орієнтуватися в основних тенденціях, які визначають сучасний стан лінгвістичної освіти в загальноосвітніх середніх та вищих навчальних закладах, зокрема в розширенні обсягу змісту навчального матеріалу з предметів, як культура мови, стилістика, риторика; у посиленні принципів інтегративності, міжпредметної взаємодії, текстоцентричного підходу, опори на історію мови [6].

Методична компетентність – це знання, умінь і дослідна оцінка об'єкта, предмета, змісту і структури мовознавчої дисципліни, умінь логічно обґрунтовано конструювати навчальний процес для конкретної дидактичної ситуації з урахуванням психологічних механізмів засвоєння, враховуючи специфіку професійної діяльності педагогів [8].

Дослідниця переконливо доводить, що нормативно-правові документи сучасної освіти з навчання мови відображають специфіку професійної діяльності вчителя-філолога за такими показниками:

- організація ґрунтовного вивчення мови, що створює широкі можливості для розвитку мислення і мовлення учнів, формування їх світогляду;

- створення умов для отримання учнями знань про мову, її граматичну структуру, словниковий склад, історію і закони розвитку;

- формування уявлення про роль мови в ментальності народу, розвитку інтелекту людини, тобто формування мовної компетентності учнів;

- формування системи мовленнєвих умінь (вести діалог, відтворювати і виробляти власні усні та письмові висловлювання різних стилів, видів, типів і жанрів), які необхідні для спілкування в різних життєвих ситуаціях (мовна компетентність);

- формування комунікативної компетентності учнів шляхом створення на заняттях умов для свідомо-практичної мовної діяльності (реалізація комунікативно-діяльнісного підходу до навчання мови);

- навчання самого процесу отримання і передачі інформації;
- реалізація морального аспекту навчання мови, який передбачає формування національної особистості та ін. [8].

Отже, методична компетентність як ціннісна складова професійної діяльності вчителя – це професіоналізм, досвід і майстерність[3], це складне інтегративне утворення, яке становить поєднання результату методичної підготовки, тобто синтез знань (психолого-педагогічних, загальнонавчальних, предметних), умінь (загальнопедагогічних, спеціальних і комунікативних) і навичок педагогічної діяльності, необхідних для ефективного реалізації процесу навчання мови, методичного досвіду, отриманого в процесі професійної діяльності, і особистісних рис педагога.

У структурі методичної компетентності вчителів виділяють такі складові:

- загальнометодична (дидактична) компетентність (до загальнодидактичних принципів відносять науковість, систематичність, наступність, перспективність, зв'язок теорії з практикою, наочність, свідомість, доступність викладу навчального матеріалу);

- лінгвометодичні компетентності, які, у свою чергу, діляться на лінгводидактичну компетентність і конкретно-методичну (часткову) компетентність[7].

З огляду на зазначене, ми можемо вважати, що одним із завдань викладачів ВНЗ є формування збалансованого обсягу теоретичних знань (загальнопедагогічних, лінгвометодичних і психологічних) майбутніх учителів-філологів, спеціальних умінь і навичок (аналітичних, синтетичних, прогностичних, кваліфікаційних), які дозволять майбутньому словесникові моделювати, стимулювати, прогнозувати і реалізовувати навчально-виховний процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Lin G. H. C. A Case Study of Seven Taiwanese English as a Foreign Language Freshman Non-English Majors' Perceptions about Learning Five Communication Strategies. A Dissertation Submitted for the Degree of Doctor of Philosophy : Major Subject: Curriculum and Instruction. Texas A&M University, May 2007. 245 p.
2. Биляковская О. О. Профессиональная компетенция учителя как составная эффективной педагогической деятельности. Научный вестник Мелитопольского государственного педагогического университета. Серия : Педагогика, 2012. №7. С. 229–234.
3. Дейкина А. Д. Методическая компетентность как ценностная составляющая профессиональной деятельности учителя. Аксиологические аспекты методики преподавания русского языка (профессиональный и общеобразовательный уровни) : материалы Междунар. научн.-практ. конф., 19–20 марта 2012 г. Москва : МПГУ, Ярославль : РЕМДЕР, 2012. С. 3–7.
4. Денисова Р. Уровневый мониторинг в процессе обучения иностранному языку студентов-лингвистов (на материале английского языка) : автореф. дис. на получ. научн. степени к.пед.наук : 13.00.02. Пятигорск, 2011. 25 с.
5. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования. Высшее образование сегодня. 20013. № 5. С. 34–42.
6. Семенов О. М. Профессиональная подготовка будущих учителей иностранного языка и литературы : монография. Сумы : ВВП «Мрия-1» ТОВ, 2015. 404 с.

7. Сокольницкая Т. Н. К вопросу о методической компетентности учителя русского языка. Человек и образование. 2012. № 2 (31). С.162–165.

8. Студеникина В. Развитие методической компетентности учителей русского языка в системе повышения квалификации : автореф. дис. на получ. научн. степени к.пед.наук : 13.00.02. Киев : 2013. 27 с.

9. Хуторской А. В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций. Эйдос. 2005. №12. С15–17.

10. Ястребова Л. Анализ структуры иноязычной коммуникативной компетенции лингвиста-преподавателя. Вестник ТГПУ. 2012. №4. С. 74.

УДК 338.28.04.37

Перекрест М.І.

Харківський національний медичний університет ЦИФРОВІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлюється актуальна проблема сьогодення - впровадження в освіту цифрових технологій. Її рішення полягає в запровадженні активних методів навчання, інтерактивних форм які розвивають професійні компетентності викладачів вищої школи. Висвітлюються головні напрями та засоби навчання, використання яких дозволяє формувати професійну компетентність. Окреслюються поняття «цифрові технології», «цифровізація освіти», «формування цифрової освіти». Висвітлюються методи впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у закладі вищої освіти.

Ключові слова: цифрові технології, вища школа, інтерактивні форми навчання

The article deals with the problem of today - the introduction of digital technologies in education. Its solution is to introduce active teaching methods, interactive forms that develop the professional competencies of high school teachers. The main directions and means of training which use allows to form professional competence are covered. The concepts of "digital technologies", "digitalization of education", "formation of digital education" are outlined. Methods of preparation of higher school teachers for the introduction of information and communication technologies in Universities are studied.

Key words: digital technologies, high school, interactive forms of education.

В статті освещается актуальная проблема сегодняшнего дня - внедрение в образование цифровых технологий. Ее решение заключается в использовании активных методов обучения, интерактивных форм, которые развивают профессиональные компетентности преподавателей высшей школы. Освещаются главные направления и средства обучения, использование которых позволяет формировать профессиональную компетентность. Определяются понятия «цифровые технологии», «цифровизация образования», «формирование цифровой образования». Обозначаются методы подготовки к внедрению информационно-коммуникационных технологий в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: цифровые технологии, высшая школа, интерактивные формы обучения.

Протягом десятиліття цифрові технології забезпечують можливості створення та застосування цифрових ресурсів під час професійної підготовки викладачів та здобувачів вищої освіти. Застосування цифрових технологій в освіті відіграє важливу роль у створенні умов для розвитку, активізації творчих